

KEELEPESA ARENGUKAVA
2011 - 2014

SISSEJUHATUS

Keelepesa on Võrumaal tegutsev võrukeelne lastehoid, lasteaed või lasteaiarühm, kus lastele õpetatakse võru keelt keelepesa ehk väikeste põliskeelte keelekümbluse meetodil, mille kohaselt õpetaja suhtleb lastega ainult võru keeles. Seega keelepesa on võrukeelne keskkond, kus laps veedab enamuse oma päevast, kus ta areneb ja teda valmistatakse kooliks ette vastavalt Eesti Vabariigis kehtivale koolieelsete õppeasutuste riiklikule õppekavale ja võrukeelsele õppeprogrammile.

Keelepesas õpivad/osalevad lapsed vanuses 1-7 aastat. Keelepesameetodi kohaselt kõneldakse lastega keelepesas kogu päeva vältel igas olukorras ainult kohalikku väikest põliskeelt (Võrumaal võru keelt), õpetaja ei tõlgi oma juttu mitte kunagi valitsevasse suuremasse keelde. Niimoodi luuakse lastele teadlikult igapäevane omakeelne ümbrus ja kohaliku põliskeele õpivad kiiresti selgeks ka need lapsed, kellega pole seda kodus piisavalt räägitud. Kui lapsed juba oma keelt räägivad, on ka vanemad julgemad nendega oma keeles suhtlema ja Võrumaa kodudes üha harvemaks jääv võru keel hakkab seeläbi tasapisi taas lastega kõneldava kodukeelena taastuma.

MISSIOON

Keelepesa missioon on aidata teha Võrumaa mõtteliselt seestpoolt suuremaks, suurendada eeldusi võru keele kui koduse keele kasutamiseks Võrumaa peredes, säilitades sel moel oma kodukandi kultuuri ja pärimust. Kanda - eelkõige Lõuna-Eestis paremini säilinud - traditsioonilist Eesti vaimsust.

Aidata keelepesa meetodil õppimise/kasvamisega kaasa laste üldisele arengule, sest keelepesakogemused näitavad, et kakskeelsed lapsed on erksama mõtlemisega, oskavad paremini erinevates olukordades kohaneda, on leplikumad, saavad võõrkeelte õppimisega paremini hakkama.

Keelepesas võru keele omandanud lapsed suudavad seda kõnelda oma vanematega ning tulevikus ka oma lastega.

Keelelise ja kultuurilise eripära hoidmine aitab kaasa piirkonna majandusarengule, muutes ta atraktiivsemaks turismipiirkonnaks. Samuti muutub sel moel piirkond omapärasemaks elukeskkonnaks ja hoiab noori kodukandis.

VISIOON

Läbi igapäevaselt toimiva omakeelse keskkonna loomise luuakse eeldus võru keele ja kultuuri säilimisele ja arengule ning tagatakse järjepidevus võru keele kõnelemisel ja keele uutele põlvkondadele edasiandmisel.

Aastaks 2015 on keelepesarühmad igas Vana Võrumaa kihelkonnas (Kanepi, Urvaste, Karula, Hargla, Rõuge, Põlva, Vastseliina, Räpina) ning Põlva ja Võru linnas. Avatakse esimene võrukeelne keelepesalasteaed (eeldatavalt Haanja vallas).

Aastaks 2020 on Võrumaa eeskujul kohalikus põliskeeles toimivad keelepesarühmad laienenud Setu- ja Mulgimaale ning Kihnu saarele.

Omakeelne haridus muutub loomulikuks osaks laste algharidussüsteemis.

Keelepesadest kooli minevate kakskeelsete laste potentsiaali ärakasutamiseks ja neile jätkuvalt omakeelse õppekeskkonna pakkumiseks hakatakse Vana Võrumaa koolides osa ainetest õpetama võru keeles.

Senisest enam väärtustatakse senisest enam mitmekeelsust, keeleõpet ning laiemalt keelelist ja kultuurilist mitmekesisust.

Keelepesarühmade tegevuse rahastus toimub sarnaselt teistele lasteaiarühmadele peamiselt kohalike omavalitsuste (KOVde) baasil. Võru Instituudi juurde loodud kompetentsikeskuse tegevust rahastab riik. Muud tegevused toimuvad erinevate projektide toel.

SIHTRÜHM

Keelepesa sihtrühm on võrukeelsed ja võrukeelseks jääda/saada tahtvad pered Võrumaal.

Sihtrühma vajadused

Saada tuge oma mõtetele, leida praktiline väljund võru keele säilitamisele/omandamisele. Suurendada eeldusi rääkida lastega kodus võru keelt, säilitatakse sel moel oma kodukandi põlist keelelist ja kultuurilist eripära.

Kuidas rahuldatakse sihtgrupi vajadusi

Võrukeelne lasteaiarühm pakub regulaarset võimalust suhelda lastel viis päeva nädalas võrukeelses keskkonnas ja samas valmistuda kooliks ette vastavalt EV seadustele. Lapsevanemate kaasamine keelepesa tegevusse aitab kaasa võru keele kui koduse keele kasutuse taastumisele.

Mille poolest sarnanetakse teistele (eesti kirjakeelsetele) rühmadele

Igapäevategevus vastab koolieelsete õppeasutuste seaduses sätestatud õppekavale.

Mille poolest erinetakse teistest (eesti kirjakeelsetest) rühmadest

Tegevus toimub võru keeles, toetatakse võru kultuurile/kombestikule/pärimusele.

KESKKOND

Milline on keskkond/hetkeseis

Võru keele kõnelemine ja ootused

Need, kes ennast Vanal Võrumaal võrukesteks peavad, määratlevad oma identiteeti lisaks kohalikele päritolule peamiselt just võru keele oskamise kaudu. Ennast võrukesteks pidavatest võrumaalastest kõneles 1998. aastal võru keelt kas pidevalt või vahetevahel 98 %.

See tähendab, et võrukeseks olemine ja tähelepanu võru keelele olid enesehinnangutes peaaegu kattuvad. (Võrdluseks - ennast mulkideks pidavatest mulgimaalastest kõneles 2002. aastal mulgi keelt pidevalt või vahetevahel 77 %). (Eichenbaum, Külli; Koreinik, Kadri. *Kuis eläs Mulgi, saarõ ja võro kiil? Võro Instituudi Toimõndusõq 21. Võro 2008, lk 123-125*). Võrreldes näiteks setudega, märkavad võrukesed enda juures vähe teisi kultuurilisi erijooni peale kohaliku keele, mis võrukesi muudest eestlastest eristaksid.

Ka 2009. aastal Võru Seltsi poolt läbiviidud uuringus „Kultuurilised ootused võru keele- ja kultuuriruumis“ tuuakse suurema kultuurierinevusena välja paikkondliku keelekasutuse. (Reimann-Truija, Nele. *Kultuurilised ootused võru keele- ja kultuuriruumis. Võro Selts VKKF, Võro Instituut 2009, lk 4*)

Lastega kõneleb võru keelt mingil määral veel ainult 19 % vanematest ((Eichenbaum, Külli; Koreinik, Kadri. *Kuis eläs Mulgi, saarõ ja võro kiil? Võro Instituudi Toimõndusõq 21. Võro 2008, lk 74*). Ehkki huvi võru keele vastu kasvab, jääb põliskeeles kõnelejaid järjest vähemaks. Niimoodi ei tagata laiemat võru keele oskust, lastele võru keele edasiandmine on tõsisel ohus.

Arengusuunad

Vana Võrumaa omavalitsuste arengukavadest on keele arendamine kirja pandud täna vaid Haanja valla arengukavas 2005-2014. Valla arenguvision toob välja järgmise: Ellu on kutsutud nn elulaadi keskus, mis kannab edasi rahvamuusika-, käsitöö- ning keelepärandit (Haanja valla arengukava, lk 22) Tegevuste osas märgitakse: Võru keele õppe jätkamine Haanja-Ruusmäe Põhikooli ja lasteaedade baasil (keelepesad) (lk 26).

Lasteaedadest on Sõmerpalu Lepatriinu lasteaia 2011. aastal valminud arengukavas mainitud arenduse valdkondades ja eesmärkides (pt 3) keelepesa: Sõmerpalu Lasteaed on pärimuskultuuri kandev ja kaasaegne perede poolt tunnustatud ja maakonnas tuntud õuesõppe võimalustega lapsesõbralik lasteaed. Meie lasteaias on avatud võrukeelne keelepesa meetodil töötav pererühm.

Võru keele enam kasutusele võtmist on märgitud Võru maakonna arengustrategia projektis 2009-2019, mis toob eesmärkides ära järgmise:

- * Kaasata kogukond võru ja setu põliskultuuri väärtustavatesse tegevustesse.
- * Laiendada kohaliku keele kasutusalasid, mh taas kasutada kohaliku keelt koduses suhtluses laste ja noortega;
- * Kaasata rohkem lapsi ja noori piirkonna kultuuri säilitamiseks ja arendamiseks, et nad omakorda väärtustaksid kodukanti (lk 64).

Arengustrategia toob esile ka tegevused:

- *Erinevas vanuses lastele kohaliku keele õpetamine mängu, laulu ja loometegevuse kaudu;
- *Paikkonna keelel ja tavadel põhinevate tegevuste ja tundide läbiviimine lasteaedades ja koolides, süvendatud võru keele õppe korraldamine mõnes koolis ja lasteaias (lk 64).

Keeleõpe lasteaedades ja koolides

Praegu õpetatakse võru keelt ja kultuuri 20 Vana Võrumaa koolis - valikainena kuues ja neljateistkümnes ringitunnina.

Lasteaedades õpetatakse lastele võrukeelseid laule, luuletusi ja näitemänge õpetajate enda algatusel.

Õpetajate koolitus

Lasteaedades on võru keelt oskavaid õpetajaid, kes on huvitatud oma tegevuse laiendamisest, kuid seni puudub õpetuse koordineerimine ja lasteaiaõpetajate täiendkoolitus.

Tartu Ülikoolis korraldab ja koordineerib lõunaeesti keele ja kultuuri alast õpet ülikooli Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskus. Keskus loodi 2000. aastal ja samast aastast toimub ülikoolis ka vastav õpe. Praegu saab Tartu Ülikoolis lõunaeesti aineid õppida 12-ainepunktilise valikainetemooduli *Lõuna-Eesti keel ja kultuur* raames.

Et pakkuda tudengitele laiemat ja mitmekesisemat valikut, on keskus korraldanud ka erikursusi. Nii on lisaks eelpool nimetatutele olnud võimalik kuulata loenguid *Lõunaeesti kirjakeele ajalugu* ja *Lõunaeesti kultuurigeograafia*. Lisaks pakub veel TÜ kultuuriteaduste ja kunstide instituudi etnoloogia osakond kuulata loengut *Lõunaeesti etnoloogia*, ajaloo ja arheoloogia instituudi arheoloogia osakond loengut *Sissejuhatus eesti ja seto rahvausundisse*.

2007. aastal avanes üldhariduskoolide võru, setu ja mulgi keele õpetajatel võimalus magistriõppe tasemel täiendkoolituseks – Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskuse koordineerimisel lisandus eesti keele ja kirjanduse õpetaja eriala õppekavasse lisaeriala *Lõunaeesti keele ja kultuuri õpetaja*. Selle lisaeriala õpingud on läbinud viis Lõuna-Eesti üldhariduskoolide võru ja setu keele õpetajat.

Võru Instituudi juures toimuvad regulaarselt võru keele kursused: üle nädala edasijõudnutele ja kord nädalas algajatele. Kursus ei ole spetsialiseerunud õpetajate õpetamisele.

Esimene võrukeelne keelepasa

2009. aasta sügisel algatas Haanimiihi nõvvokoda koostöös Võru Instituudiga keelepasa pilootprojekti, mille eesmärgiks oli anda eelkooliealistele lastele võimalus osaleda võrukeelses päevahoius. Algusest peale töötab võrukeelne keelepasa kord nädalas (kell 8.30-17) Võru instituudi ruumides.

Keelepasa rühmas osaleb 8-11 last, keda juhendavad korraka kaks või kolm õpetajat (Egle Vodi, Triin Rõõmusoks, Marilyn Nassar). Õpetajad viivad läbi erinevaid tegevusi mängudest ja meisterdamisest muinaslugude jutustamiseni, suheldes lastega terve päeva jooksul ainult võru keeles. Õppeprogramm lähtub paikkondlikust pärimusest ning omakultuurist. Terve päeva räägitakse keelepasa vaid võru keeles. Lisaks sellele, et juhendajad tegelevad lastega, toimuvad sageli tegevused koos lapsevanematega.

Projekti rahastavad Vana Võrumaa kultuuriprogramm, Kultuurkapital, Võru Instituut ja lapsevanemad ise.

2011. aasta märtsis käivitus Vana Võrumaa kultuuriprogrammi, Kultuurkapitali, EV Haridusministeeriumi ja Võru Instituudi toel Sõmerpalu, Haanja ja Võru Sõlekese lasteaias rändkeelepesaprojekt, mis kestab veebruari lõpuni 2012. Sügisel lisandub kolmele eelnevale lasteaiale veel Urvaste valla lasteaed. Kord nädalas toimub eelpool mainitud lasteaedades võrukeelne keelepesapäev, milles osalevad kõik valitud rühma lapsed ja ka lasteaiatõpetajad.

Rändkeelepesad avatakse nendes lasteaedades, kus on huvi ja valmisolek viiepäevase võrukeelse keelepesarühma avamise vastu. Rändkeelepesa abil koolitatakse lasteaiatõpetajaid, tutvustatakse lastevanematele keelepesarühma olemust.

Keelepesa SWOT

MEIE

KESKKOND

<p>Tugevused</p> <ol style="list-style-type: none">1. Rahvusvaheliselt edukalt kasutatav keelepesa-meetod, teiste riikide (näit. Soomes inari-saamid) eeskujul2. Keelepesameetodi lihtsus, loomulikkus, toimivus3. Võru Instituudi huvi ja kompetents võru keele õpetamisel4. Haanimiihhi nõvvokojate algatusel käivitus keelepesa pilootprojekt 2009. aastal5. Olemas hulk lapsevanemaid, kes soovivad oma lapsele anda võrukeelset koolieelset haridust6. Lasteaedade huvi keelepesameetodi vastu7. Noored ja entusiastlikud keelepesaõpetajad8. Valminud on näidisõppekava, mida vast. lasteaedade õppekavadele saab ühtlustada9. Võru Instituudis olemas esialgne õppevahendite kogu, mida saab kasutada	<p>Võimalused</p> <ol style="list-style-type: none">1. Peadtõstev identiteet (olen võroke), kasvav huvi kohaliku keele ja kultuuri vastu2. Mitmekeelsus on Eesti noorte jaoks harjumuspärane3. Keelekümblusrühmade kogemuse kasutamise võimalus4. Õpetajate täiendõppe võimalus nii Võru Instituudi juures kui Tartu Ülikoolis5. Lasteaedades töötavad võru keelt oskavad õpetajad6. Rändkeelepesa eeskujul lasteaedadele7. Võru Instituut kui võimalik kompetentsikeskus8. Stabiilse rahastuse olemasolul olemas mentorid keelepesaõpetajatele9. Eesti keele murrete ja piirkondlike erikujude väärtustamine on sees valitsusliidu koalitsioonilepingus ja keeleseaduses10. Eesti keele arengukava 2011-2017 püstitatud eesmärk: „Eesti keele piirkondliku eri-kuju toimimise kultuuriväärtuse ning igapäevaelu osana, kohaliku eesti identiteedi kandjana
<p>Nõrkused</p> <ol style="list-style-type: none">1. Selgusetu, milline on KOVde, lasteaedade ja lastevanemate huvi2. Selgusetud rahastusallikad3. Projektipõhisus4. Ruumide puudumine5. Keelepesa on kunstlikult loodud keskkond6. Meetodikat ei ole Eestis piirkonnakeelte jaoks laiemalt teadvustatud7. Hetkel vaid Võrumaa keskne, idee ei ole laienenud kogu Vana Võrumaale8. Liiga väike entusiastide ringkond9. Hea ja aktiivse võru keele kasutusega lasteaiaõpetajate vähesus10. Hetkel puudub kindel keelepesa arendamise eestvedaja (Võru Instituut, Haanimiihhi nõvvokoda või muu)	<p>Ohud</p> <ol style="list-style-type: none">1. Maakonna tasandil ei ole võru keele kui elava omakultuurse eripära arendamise visiooni2. KOVd näevad keelepesas koormust eelarvele3. KOVde arengukavades puudub eraldi viide võru keele õppe vajadusele (v.a. Haanja vald, kus keelepesa on ära mainitud)4. Võru keelel ei ole ametlikku piirkonnakeele staatust5. Vastavalt Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekavale toimub õppetöö eesti keeles6. Puudub laiem visioon piirkonnakeelsest haridusest koolieelsetes õppeasutustes, valdkonna uuringud ning süsteemne analüüs7. Lastevanemate umbusk mitmekeelse hariduse vastu ja vähene motivatsioon säilitada võru keel8. Keelepesa keskkonnast väljudes suhtleb laps edasi enamasti eesti keeles9. Lapsed ja noored on teistsuguses keelekeskkonnas kui vanemad põlvkonnad (arvuti, TV, sotsiaalmeedia)

KEELEPESA TEGEVUSSUUNAD, EESMÄRGID JA OLULISEMAD TEGEVUSED

Arengukava jagab keelepesade käivitamise ja arendamise kolmeks etapiks:

I etapp e. rändkeelepesa etapp on keelepesa pilootprojektiks, mille jooksul valmistatakse ette hoiakuid keelepesade suhtes ja toimuvad rändkeelepesad kokku neljas lasteaias. Rändkeelepesad töötavad neis lasteaedades, kus on huvi keelepesarühma avamiseks. Rahastus toimub projektipõhiselt (Vana Võrumaa kultuuriprogramm, Haridusministeerium, kultuurkapital jne). Toimub 2011 märts – 2012 veebruar.

II etapp e rändkeelepesa projekti laienemine ja esimeste viiepäevaste keelepesarühmade avamine. Rändkeelepesad avatakse teistes Vana Võrumaa lasteaedades. Keskendutakse suhete loomisele KOVde ja lastevanematega, keelepesameetodi laiemale tutvustusele nii maakonnas kui üle Eesti. Avatakse esimesed keelepesarühmad, toimuvad uuringud ja lastevanemate küsitlused valmisolekuks, tööd alustab keelepesa kompetentsikeskus. Rahastus on nii KOVde poolt (lasteaedade pearahad) kui projektipõhine (Vana Võrumaa kultuuriprogramm, Haridusministeerium, kultuurkapital jne) Toimub 2011 – 2014.

III etapp e keelepesameetodi laiem, üle-eestiline levik. Keelepesarühmade tegevus on Vanal Võrumaal muutunud loomulikuks osaks laste koolieelses hariduses. Keelepesaliikumine ületab Vana Võrumaa piirid. Tegevust koordineerib VI juures olev kompetentsikeskus. Põhirahastus on KOVpõhine ja riigieelarveline. Alates 2014.

EESMÄRK 1

Rändkeelepesade kui keelepesarühmade pilootprojekti algatamine neljas Võrumaa lasteaias ajavahemikus aprill 2011-veebruar 2012 selleks, et valmistada ette nende laienemist võrukeelseteks keelepesarühmadeks.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

1.1. Rändkeelepesade kui keelepesarühmade pilootprojektide käivitamine kolmes lasteaias – Võru Sõlekese lasteaias, Haanja-Ruusmäe lasteaias ja Sõmerpalu lasteaias aprillis 2011.

Kord nädalas ühes lasteaias toimuva rändkeelepesa ajal nõustatakse lasteaiatöötajaid ja julgustatakse neid ise jätkama.

1.2. Rändkeelepesadega töötab kolm õpetajat, kelle ülesandeks on lisaks keelepesapäevade läbiviimisele ka õpetajate suunamine ning pidev õppevahendite täiendamine ja valmisolek jagada oma kogemusi nii Võru Instituudis kui lasteaedades.

1.3. Septembris 2011 rändkeelepesa käivitamine Urvaste valla Kuldre lasteaias.

1.4. Küsitluste läbiviimine rändkeelepesa rühmades, et uurida lastevanemate huvi ja lasteaiavõimalusi võrukeelse keelepesarühma loomiseks ja töötajate koolitamiseks. Lastevanematele tutvustatakse keelepesa tööpõhimõtteid ja kaasatakse nad õppetegevusse.

1.5. KOVide huvi ja võimaluste selgitamine keelepesarühma avamiseks neis omavalitsustes, kus töötavad rändkeelepasa.

1.6. Senise (2009. aastast toimunud) keelepasaäeva jätkumine Võru Instituudi ruumides kuni Haanimeeste nõvvokojate eestvõttel valmiva Haanjamaa eloviiekeskusesse plaanitava keelepasa avamiseni. See on kogemuste omandamise baasiks uute võrukeelsete keelepasa arengul.

1.7. Keelepasaametodika tutvustamine Vana Võrumaa teistes lasteaedades (Mammaste lasteaed-alkool, Võru Punamütsikese, Rõuge, Puiga lasteaed jt), kus on juba huvi võru keele õpetamise vastu. Sellega valmistatakse ette rändkeelepasa projekti laienemist ja võrukeelsete lasteaiarühmade avamist.

1.8. Rändkeelepasa ja keelepasaametodika pidev tutvustamine (esitlused, seminarid jne) Põlva ja Võru maakonnas ning laiemalt Vana Võrumaal, et saavutada KOVde ja maavalitsuste positiivne suhtumine ja kaasabi. See aitaks rändkeelepasa projektist kiiremini kasvada KOVde poolt mõistetavateks ja rahastatavateks ning endast haridussüsteemi loomulikuks osa kujutavateks püsivateks viiepäevasteks keelepasaühmades.

1.9. Rändkeelepasa projekti esimene etapp lõpeb 2012. aasta veebruaris koos kolme rändkeelepasa õpetaja põhjaliku kokkuvõttega oma senisest tööst. Kokkuvõtte struktuur täpsustatakse septembriks 2011.

EESMÄRK 2

Rändkeelepasa kui keelepasaühmade laienemine Võru maakonnast ka teistesse Vana Võrumaa piirkondadesse. Uute rändkeelepasa avamine ajavahemikus aprill 2012-märts 2013.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

2.1. Rändkeelepasa projekti laienemine üle terve Vana Võrumaa. Vähemalt kolme uue rändkeelepasa avamine Võru- ja Põlvamaal. Laienemine toimub projektitoetuste abil.

2.2. Vajadusel uute keelepasaõpetajate kaasamine rändkeelepasa projekti.

2.3. Toetus rändkeelepasa loomiseks mujal Eestis, eelkõige Tartus ja Tallinnas, kus õpib ja töötab suur osa Vanalt Võrumaalt pärit noortest.

EESMÄRK 3

Keelepasaühmade töö käivitamine lasteaedades: Aastaks 2015 vähemalt ühe viis päeva nädalas keelepasa meetodil töötava võrukeelse lasteaia- või lastehoiurühma loomine igas Vana Võrumaa kihelkonnas ning Võru ja Põlva linnas.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

3.1. Viiepäevaste võrukeelsete keelepasaühmade avamise ettevalmistamine eelkõige nendes rühmades, kus on käivitunud rändkeelepasa.

3.2. Keelepesa näidisõppekava koostamine ja muutmine kättesaadavaks kõikidele lasteaedadele, et neid saaks lasteaias õppekavadega ühtlustada.

3.3. Septembris 2011 Sõmerpalu lasteaias esimese keelepesarühma avamine.

3.4. Septembris 2012 ühes Võru lasteaias keelepesarühma avamine.

3.5. Aastaks 2015 vähemalt ühe keelepesarühma avamine igas Vana Võrumaa kihelkonnas ning Võru ja Põlva linnas.

3.6. Vajadusel toetada väikestes valdades, kus on lasteaeda omaette võrukeelse keelepesarühma loomisega raskusi, nn piirkondlike keelepesarühmade või -lastehoiu avamist.

3.6. Aastal 2015 Haanimiihhi nõvvokoja poolt plaanitavas Haanimaa eloviiekeskuses keelepessalasteaia või -lastehoiu avamine.

EESMÄRK 4

Keelepesaõpetajate regulaarse täiendõppe käivitamine, et kindlustada keelepesarühmade nii keeleliselt kui metoodiliselt järjekindel toimimine.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

4.1. Võrukeelse koolieelse hariduse kompetentsikeskuse loomine Võru Instituudi juurde koostöös Tartu Ülikooli, Helsingi Ülikooli ning Keelekümbluskeskusega. Keskus jälgib, uurib ja toetab võrukeelsete keelepesarühmade arengut ning pakub õpetajatele keelelist, keeleõppemetoodilist, mitmekeelsuse ning omakultuuri alast täiendusõpet.

4.2. Võru Instituudis toimuvad regulaarsed võru keele kursused edasijõudnutele sihtsuunitlusega lasteaedadeõpetajatele. Igal kursusel osaleb vähemalt 6 lasteaiasõpetajat.

4.3 Võru Instituudi juures toimuvad regulaarsed keelepessameetodi ning mitmekeelsuse alased alg- ja täienduskursused ja seminarid keelepessaõpetajatele. Igal kursusel või seminaril osaleb vähemalt 6 lasteaiasõpetajat. Kursused ja seminarid on kohaks, kus vahetatakse kogemusi õpetajalt-õpetajale ja omandatakse pidevalt uusi teadmisi.

4.4. Võru Instituudi juurde on loodud kaks keelepessaspetsialisti ametikohta: Keelepessade projektijuht koordineerib keelepessade liikumist laiemalt, suhtlust KOVde ja lasteaedadega ning kursuste ja esitluste korraldamist ja läbiviimist Keelepessamentor nõustab keelepessaõpetajaid, juhib keelepessa ja võru keele kursusi, koordineerib täienduskoolitusi TÜga ja täiendab õppevahendite fondi

4.5. Võru Instituudi juures on keelepessa õppevahendite baas, mida pidevalt projektide toel täiendatakse.

2011-2013 õppevahendite baasi täiendamiseks tehtavad tegevused:

4.5.1. Võrukeelsete juttude, näpümängude jms koondamine ühtseks õppematerjaliks „365 juttu“ (tööpealkiri).

4.5.2. Koostöös võrukeelse laulupeo Uma Pido projektiga võrukeelsete väikelaste laulude võistlus, et saada lisarepertuaari lasteaedadele.

4.5.3. Võrukeelsete lastelaulude koondamine ning CD väljaandmine.

4.5.4. Valmib kolm komplekti keelepesa „kohvleid“, mis sisaldavad esmaseid võrukeelseid õppevahendeid lasteaedadele.

4.5.5. Võrukeelsete „unikaalraamatute“ (teistest keeltest tõlgitud ja kleebitud ainuexemplarid) raamatukogu loomine.

4.6. Aastaks 2015 laieneb koolitustegevuse vajadus üle Eesti. VI kompetentsikeskuse kaasabil avatakse keelepesa täiendkursused Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuse juures. Koolitused toimuvad Tartus ja Võrus.

EESMÄRK 5

Keelepesade (rändkeelepessad, viiepäevased keelepesarühmad, keelepessa lasteaed) tegevuseks vajaliku struktuuri loomine, selle regulaarse rahastuse tagamine läbi KOVde ja riigieelarve samaväärselt eestikeelse hariduse rahastusega.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

5.1. Keelepesade tegevuse koordineerimiseks tugeva *tuumiku* loomine, kelle ülesandeks on nii rändkeelepessade läbiviimine kui nende kasvamise suunamine keelepesarühmadeks.

5.1.1. Keelepesatuumikusse kuuluvad nii lapsevanemad, Haanimiihi nõvvokoda kui liikumise algataja, Võru Instituudi, Tartu Ülikooli, maakonna haridusosakonna ja lasteaedade töötajad. Tuumik käib ajavahemikus 2011-2012 koos vähemalt kord kuus, et pidevalt analüüsida hetkeseisu ja planeerida järgmisi samme keelepessaliikumise laienemises; sh uute keelepesarühmade avamise võimaluste otsimine, keelepessade tutvustamise plaani koostamine ja läbiviimine, rahastuse otsimine jne.

5.1.2. Keelepessade sisulist nõustamist koordineerib alates 2012. aastast Võru Instituudi juurde loodud kompetentsikeskus (vt. punkt 3.4.). Kahe spetsialisti töö toimub riigi rahastusel.

5.2. Rändkeelepessadest välja kasvanud keelepesarühmad hakkavad valdades töötama kui tavapärased lasteaiarühmad, st. pearaha alusel KOVde rahastamisel.

5.3. Lasteaiaõpetaja lisatasu enesetäiendamiseks ja võrukeelsete õppematerjalide ettevalmistamiseks taotletakse kuni aastani 2013 Võru Instituudi poolt Vana Võrumaa kultuuriprogrammist. Alates 2014. aastast taotleavad lasteaiad lisatasu EV Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu riigieelarvelise püsitoetusena.

5.3.1. Võru Instituudi keelepesa projektijuht osaleb rahastussüsteemi väljatöötamisel konsultandina ja eksperdina lasteaedade taotluste hindamisel.

5.4. Muu arendustegevus jätkub projektipõhisena.

EESMÄRK 6

Keelepesameetodi kui lapse arengu loomuliku ja vajaliku keskkonna pidev tutvustamine ja KOVdest, lastevanematest, spetsialistidest ja teistest toetajatest võrgustiku loomine.

Olulisemad tegevused ja tulemused:

6.1. Pidev keelepessameetodi tutvustamine nii maakonnas kui laiemalt.

6.1.1. Keelepessameetodi tutvustamise plaani koostamine sügisel 2011.

6.1.2. Augustis 2011 keelepessaseminari korraldamine nii keelepessaõpetajatele kui huvilistele.

6.1.3. Pidevate seminaride ja tutvustamisürituste korraldamine valdades ja piirkondades, osavõtt haridus- ja kultuurialastest seminaridest ettekannete ja sõnavõttudega.

6.1.4. Võru- ja Põlvamaa (ning piirnevate maakondade) Omavalitsuste Liitudes esinemine ja keelepessa projekti, põhimõtete ja meetodi tutvustamine, KOVde kaasamine.

6.1.5. Esinemine ajakirjanduses vähemalt neljal korral ajavahemikus märts 2011-märts 2012, et tutvustada keelepessa.

6.1.6. Muu keelepessa tutvustav tegevus.

6.2. Piirkonnakeelse ja piirkonnakeelt sisaldava mitmekeelse hariduse andmise vajaduse ja eeliste selgitamine riiklikul tasemel ning vastava riikliku programmi asutamisele kaasaaitamine.

6.3. Selgitustöö EV haridus-, kultuuri- ja siseministeriumis, et piirkonnakeelse ja seda sisaldava mitmekeelse hariduse andmine vajab nii rahalist kui moraalset tuge riigi poolt.

TEGEVUSTE AJAKAVA 2011 – 2012

2011

Veebruar – mai Võru Instituudi juures toimub võru keele kursus edasijõudnutele. Eriti soositud on õpetajate ja lasteaednike osalemine sellel.

Veebruar – mai võrukeelse lasteaiarühma õppekava koostamine.

Aprill Valmib keelepasa arengukava.

Aprill - mai Haanja ja Sõmerpalu vallas ning Võru Sõlekese lasteaias töötavad kord nädalas rändkeelepasa, Võru Instituudi ruumes jätkab tööd aastal 2009 alustanud keelepasa.

Aprill – Rändkeelepasa projekti pidulik avamine Võru Instituudis.

Mai – Võru Instituudi juures alustab ¼ koormusega keelepasa mentor

August – Keelepasa seminar tulevastele keelepasa õpetajatele ja huvilistele.

September – tööd alustab keelepasa pilootrühm Sõmerpalu lasteaias. Pilootrühm on õppebaasiks tulevastele võrukeelsetele rühmadele.

September – Haanja ja Võru ühe lasteaiarühmades jätkab tööd iganädalane rändkeelepasa, alustab rändkeelepasa Urvaste vallas.

September – Võru Instituudis jätkab tööd võru keele kursus edasijõudnutele, mis on suunatud kooliõpetajatele-lasteaednikele.

2011 II pool – võrukeelsete lastele suunatud juttude, raamatute, laulude, mängude jne koondamine ühtsesse andmebaasi, mis on kõigile huvilistele kättesaadav.

2012

Kevadtalv – võrukeelsete lastelaulude loomine ja salvestamine.

Kevad – rändkeelepasa laieneb uutesse lasteaedadesse nii Põlva- kui Võrumaal.

Sügis – tööd alustavad veel kaks võrukeelset lasteaiarühma.